

אמר רב ששת: וממלא אותן ביין בברכת הארץ, (14) כי היא הברכה על השובע, ולכן לא ידלל את היין להכשירו לשתייה אלא אחר הברכה. (15)

"עיטוף": רב פפא מעטף בטליתו ויטיב בעת שמברך על הכוס, רב אסי פריס סודרא על רישיה. (16)

"נוטלו בשתי ידיו":

אמר רבי חיננא בר פפא: מאי קראה שמלמד על דין זה? — [תהלים קלד ב]

"שאו ידיכם קדש, וברכו את ה'" והיינו שלצורך ברכה יגביהנו בשתי ידיו. (17)

"ונותנו לימין":

אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן, ראשונים שאלו: יד שמאל מהו שתסייע לימין באחיזת הכוס?

אמר רב אשי, הואיל וראשונים איבעיא להו ולא איפשיטא להו, אנן נעבד לחומרא, ולא נ-ב נסייע את יד ימין על ידי שמאל. (18)

14. כך ביאור הגמרא לפי גירסתנו, אך הרי"ף גרס "חיי" - אמר רב ששת עד ברכת הארץ וביאר רבינו יונה שימלא בכוס יין חי ויתחיל בהמ"ז בלא מזיגה, ורק בברכת הארץ ימזגנו, וכדלהלן [וראה הערה 9].

ותוס' בשבת [עו ב ד"ה כדן] ופסחים [קח ב ד"ה שתאן] הביאו בשם ר"ת שבתחילה מברך על יין מזוג ולא מזוג, ובברכת הארץ מוסיף לו מים למזוגו.

ובשם רש"י כתבו שבברכת הארץ מוסיף עוד יין בכוס [וכנראה גרסו "ומוסיפין בברכת הארץ] וביאר הב"ח [קפג] שסבר כרבינו חננאל, שהעיטור נעשה בברכת הארץ, בהוספת יין מכוסות העיטור לכוס של ברכה [וכשם שלדעת ר"ת הניח מקום בכוס למזוג בו מים, כך לרש"י לא מלאהו כולו כדי לקיים "עיטור"].

15. ע"פ ריטב"א, וכן הביא בהגהות בן אריה מהזוהר [בלק קפט ב] שיהא חי בברכת הארץ, וימזגנו קודם "רחם".

אך הב"י [קפג] כתב שמוזגו בתחילת הברכה, כי הטעם שמוזגה בברכת הארץ, מבואר ברא"ש שמודיע בכך את שבח הארץ שיינה חזק וטעון מזיגה, וצריך שיהא ניכר בעת הברכה. ובכף החיים הביא שע"פ הקבלה יש למזוגו

בשעה שאומר תיבת "את" בפסוק "ואכלת ושבעת וברכת את".

16. רבינו ירוחם כתב שנותן סודר על ראשו כי אסור לברך בגילוי ראש, והביאו הב"י [קפג], ותמה שא"כ אין זו מעלה בברכת המזון על הכוס, כי כל הברכות אסור לברך בגילוי ראש [ובמעדני יו"ט כתב שבאמת ה"ה בכל הברכות, אלא שכאן מנו מעלה זו במעלות הכוס], ולכן ביאר שהוא סודר שהעומדים לפני הגדולים פורטים על כובעיהם, והב"ח כתב שבכל הברכות די בחבישת מצנפת קטנה [כיפה] ובבהמ"ז פורס סודר שמביא לצניעות ומכניע לב האדם ומביאו לכוונת הברכה וליראת שמים.

ובדרכי משה כתב שכוונת רבינו ירוחם שבבהמ"ז גם העונים לא ישבו בגילוי ראש, ולא רק המזמן. ותמה המחזיק ברכה שא"כ היה ראוי לומר "בי רב אשי פרסי סודרא".

17. ממקור הדין משמע כהמאירי שנוטלו בעצמו מן השלחן, אך הרא"ש גרס "מקבלו בשתי ידיו" והיינו שימסור לו אחר.

18. בשבלי הלקט כתב שהאיסור הוא רק אם מחזיק את כל הכוס ביד שמאל, אך לסייע מותר,